

POSTANOWIENIE

Dnia 19 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Rączka

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania E. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

o ubezpieczenia społeczne,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 19 stycznia 2022 r.,

zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 19 marca 2021 r., sygn. akt III AUa [...] III WSC [...],

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z 19 marca 2021 r. odrzucił skargę kasacyjną Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 1 października 2020 r., oddalającego apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w J. z 4 lutego 2020 r.

W dniu 29 stycznia 2021 r. organ rentowy złożył skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu drugiej instancji, nie wskazując w niej wartości przedmiotu zaskarżenia. Zgodnie z art. 398⁴ § 3 k.p.c., w sprawie o podleganie ubezpieczeniom chorobowym, która ma charakter majątkowy, wnoszący skargę kasacyjną winien wskazać wartość przedmiotu zaskarżenia. Zakład Ubezpieczeń Społecznych został zatem wezwany do uzupełnienia tegoż braku w 4

egzemplarzach, w terminie 7 dni pod rygorem odrzucenia skargi kasacyjnej. Pełnomocnik organu rentowego w wyznaczonym terminie złożył stosowne pismo jedynie w dwóch, a nie w czterech egzemplarzach, jak był o to wzywany.

Sąd Apelacyjny przypomniiał, że w świetle art. 398⁴ § 3 zdanie pierwsze k.p.c., skarga powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego. Do pism procesowych zastosowanie ma zaś między innymi regulacja art. 128 § 1 k.p.c., według której do pisma procesowego należy dołączyć jego odpisy i odpisy załączników dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom. Na etapie postępowania kasacyjnego wszystkie pisma procesowe należy składać w minimum 4 egzemplarzach. Tymczasem mimo, że Sąd wskazał w wezwaniu skierowanym do skarżącego, w ilu egzemplarzach należy złożyć pismo z uzupełnieniem braków formalnych skargi kasacyjnej, pełnomocnika Zakładu złożył pismo jedynie w dwóch egzemplarzach, uniemożliwiając tym samym jego doręczenie wraz z odpisami skargi kasacyjnej wszystkim podmiotom uprawnionym do takiego doręczenia.

W konsekwencji tego, skarga kasacyjna nie mogła otrzymać prawidłowego biegu i zostać przedstawiona Sądowi Najwyższemu do merytorycznego rozpoznania jako niespełniająca wymogów formalnych (które nie zostały prawidłowo uzupełnione) i jako taka podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu na powyższe postanowienie organ rentowy podniósł zarzut naruszenia art. 398⁶ § 2 k.p.c., polegający na bezpodstawnym stwierdzeniu braków formalnych skargi kasacyjnej oraz niewłaściwym zastosowaniu art. 128 § 1 k.p.c. z jednoczesnym pominięciem art. 130^{1a} § 1 k.p.c. Z powołaniem na powyższe zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

W uzasadnieniu zażalenia podniósł, że w wykonaniu wezwania Sądu Apelacyjnego z 18 lutego 2021 r. uzupełniono brak skargi kasacyjnej w postaci wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia. Wbrew twierdzeniu Sądu, wezwanie to nie określało wymaganej liczby odpisów pisma uzupełniającego skargę kasacyjną. Z treści art. 128 § 1 k.p.c. wynika zaś, że do pisma procesowego dołącza się odpisy dla osób uczestniczących w sprawie, a wobec uczestnictwa w niniejszej sprawie - oprócz organu rentowego – jedynie ubezpieczonego, został

zachowany wymóg właściwej liczby odpisów. Poza tym pismo organu rentowego z 1 marca 2021 r. nie jest tożsame ze skargą kasacyjną, a przekonanie Sądu o jego brakach formalnych powinno być podstawą zastosowania art. 130^{1a} § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Analizę prawidłowości zaskarżonego postanowienia wypada rozpocząć od przypomnienia, że wymagania skargi kasacyjnej przewidziane w art. 398⁴ k.p.c. obejmują dwie grupy elementów. Te wyszczególnione w § 1 należą do kategorii elementów konstrukcyjnych, które muszą być spełnione kumulatywnie, a niedopełnienie któregośkolwiek z nich powoduje odrzucenie skargi bez wzywania do jego uzupełnienia. W § 2 i 3 wskazane zostały wymagania, które w razie ich nie zawarcia w skardze kasacyjnej, podlegają postępowaniu naprawczemu stosownie do art. 398⁶ § 1 k.p.c.

Do tej drugiej grupy elementów należą także wymagania przewidziane dla pism procesowych oraz obowiązek dołączenia odpowiedniej ilości odpisów skargi. Warunki, jakim odpowiadać powinno pismo procesowe, objęte zostały przepisami art. 126 § 1 do 3, art. 126¹, art. 128 § 1 i k.p.c. Zgodnie z art. 398⁶ § 1 k.p.c., jeżeli skarga kasacyjna nie spełnia wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 lub 3 k.p.c., przewodniczący w sądzie drugiej instancji wzywa skarżącego do usunięcia braków w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia skargi. Chodzi jednak zawsze nie o wszystkie braki formalne, ale o warunki formalne, bez których pismo nie może otrzymać prawidłowego biegu. W ramach postępowania sąd drugiej instancji jest uprawniony do weryfikacji, czy pismo procesowe (w tym wypadku skarga kasacyjna) może mieć nadany prawidłowy bieg. Odrzucenie skargi z powodu nieuzupełnienia braków formalnych w wyznaczonym terminie dotyczy zatem tylko takich braków, które uniemożliwiają nadanie jej prawidłowego biegu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2009 r., II UZ 43/09, LEX nr 583825).

Warto przypomnieć, że stosownie do art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń

społecznych jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Określony w powołanym przepisie wyjątek od reguły uzależnienia dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach majątkowych od wartości przedmiotu zaskarżenia nie dotyczy zatem spraw o podleganie dobrowolnemu ubezpieczeniu społecznemu, a więc także – jak ma to miejsce w niniejszym przypadku - dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. W tych sprawach o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia.

Zobowiązanie strony do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 398⁴ § 3 zdanie pierwsze k.p.c.) wynika z obowiązku wykazania dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach o prawa majątkowe. Także treść art. 398⁸ § 2 i 3 k.p.c. nakłada na sąd drugiej instancji oraz Sąd Najwyższy obowiązek dokonania kontroli dopuszczalności skargi jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia przysługującego poza tokiem instancji i weryfikacji wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia w celu wyeliminowania przypadków nieprawidłowego oznaczenia tej wartości w zamiarze zapewnienia sobie dostępu do postępowania kasacyjnego (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 maja 2006 r., IV CZ 34/06, LEX nr 200867 i orzeczenia tam powołane). W uzasadnionych przypadkach wskazana przez wnoszącego skargę kasacyjną wartość przedmiotu zaskarżenia podlega sprawdzeniu przez sąd apelacyjny, który bada, czy jej oznaczenie nastąpiło zgodnie z regułami określonymi w art. 19–24 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 października 2000 r., II UZ 124/00, OSNAPiUS 2002 nr 12, poz. 294).

W świetle powyższego, skarżący został prawidłowo wezwany do usunięcia braku formalnego skargi, przez określenie wartości przedmiotu zaskarżenia. W odpowiedzi pełnomocnik organu rentowego złożył pismo procesowe ze wskazaniem brakującego elementu skargi kasacyjnej. Pismo to złożył w dwóch egzemplarzach.

Godzi się zauważyć, że wynikający z art. 128 k.p.c. obowiązek dołączania odpisów pism i ich załączników dotyczy tych pism, co do których przewidziany jest

obowiązek doręczenia ich uczestniczącym w sprawie podmiotom. Ratio legis tego przepisu polega na umożliwieniu osobom biorącym udział w sprawie zaznajomienia się z materiałem procesowym oraz przygotowanie się do udziału w postępowaniu. Natomiast do innych pism przepis ten nie znajduje zastosowania. Wnoszone do sądu pisma należy zatem podzielić na pisma procesowe mające znaczenie dla innych niż strona wnosząca osób uczestniczących w postępowaniu (np. pozew, odpowiedź na pozew, środki zaskarżenia, wnioski dowodowe, wnioski o odroczenie rozprawy) oraz na pisma, które takiego znaczenia nie mają lub dotyczą tylko niektórych uczestników postępowania (uchwała Sądu Najwyższego z 27 października 2005 r., III CZP 65/05, OSNC 2006 nr 3, poz. 50; wyrok Sądu Najwyższego z 10 stycznia 1980 r., II CR443/79, OSNC 1980 nr 10, poz. 18; postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 kwietnia 1980 r., IV CZ 23/80, OSNC 1980 nr 11, poz. 216; z 19 grudnia 2006 r., V CZ 103/06, LEX nr 610105 i z 5 kwietnia 2013 r., III CZ 20/13, LEX nr 1341686).

Trzeba podkreślić, że w myśl art. 126 § 1 pkt 5 i art. 128 § 1 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c., konieczne jest załączenie do skargi kasacyjnej odpowiedniej ilości jej odpisów w celu doręczenia stronie przeciwnej i dwóch odpisów przeznaczonych dla Sądu Najwyższego oraz dla Prokuratora Generalnego. Wymaganie dołączenia odpisu skargi kasacyjnej dla Prokuratora Generalnego wynika z możliwości zwrócenia się do tego podmiotu o zajęcie na piśmie stanowiska co do skargi kasacyjnej (art. 398⁸ § 1 k.p.c.). Takie przeznaczenie nie pozbawia tych odpisów funkcji równoznacznej z tą, jaką pełnią odpisy przeznaczone dla uczestników postępowania. Z kolei rola odpisu pisma uzupełniającego braki skargi kasacyjnej jest tego rodzaju, że dopiero wraz ze skargą, której braki uzupełnia, tworzy całość pozbawioną braków. Stąd też liczba odpisów skargi kasacyjnej wraz z pismem stanowiącym uzupełnienie jej braków powinna odpowiadać nie tylko ilości osób uczestniczących w postępowaniu (art. 128 k.p.c.), ale także uwzględniać odpisy przeznaczone do akt Sądu Najwyższego i Prokuratora Generalnego.

Ad casum: brak załączenia odpisu pisma procesowego uzupełniającego skargę kasacyjną (przez wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia decydującej o dopuszczalności skargi) pozostaje w opozycji do treści art. 128 k.p.c. i

uniemożliwia nadanie skardze kasacyjnej dalszego biegu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 1 października 1999 r., II CKN 610/99, LEX nr 50735; z 13 czerwca 2013 r., IV CZ 47/13, LEX nr 1365748 i z 4 marca 2015 r., I UZ 30/14, LEX nr 1663128).

Jak zauważono wyżej, jeżeli skarga kasacyjna nie spełnia wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 lub 3 k.p.c., przewodniczący w sądzie drugiej instancji wzywa skarżącego do usunięcia braków w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia skargi (art. 398⁶ § 1 k.p.c.). Stosownie do § 2 tego przepisu, sąd drugiej instancji odrzuca na posiedzeniu niejawnym skargę kasacyjną, której braków nie usunięto w terminie. Termin wyznaczony do usunięcia braku formalnego pisma jest niezachowany, jeżeli strona w zakreślonym terminie w ogóle nie podjęła czynności uzupełniającej (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2009 r., I CZ 16/09, LEX nr 738326) lub wprowadzi ją podjęła, ale mimo to brak nie został w całości uzupełniony (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 maja 2008 r., I CZ 34/08, LEX nr 424407 i z 8 lipca 2014 r., I UZ 4/14, LEX nr 1483574). Wezwanie przewodniczącego do uzupełnienia braków skargi wymienionych w art. 398⁴ § 2 i 3 k.p.c. powinno jednak dokładnie oznaczać owe braki, termin ich usunięcia oraz następstwa niedopełnienia nałożonego obowiązku. Tylko wówczas może nastąpić negatywny skutek procesowy związany z nieuzupełnieniem braku formalnego w postaci odrzucenia skargi kasacyjnej (postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 listopada 2005 r., II CZ 100/05, LEX nr 188537 i z 4 marca 2015 r., I UZ 30/14, LEX nr 1663128).

W rozpoznawanej sprawie wprowadzi zarządzenie sędziego wzywające organ rentowy do uzupełnienia braku formalnego skargi kasacyjnej przez wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia określało wymaganą liczbę egzemplarzy pisma mającego uzupełnić ów brak formalny (k. 143 akt sądowych), jednakże w adresowanej do pełnomocnika strony skarżącej korespondencji zawierającej to zarządzenie nie zamieszczono takiej informacji (k. 144 akt sądowych). Nieprecyzyjność sądowego wezwania do uzupełnienia braku formalnego skargi kasacyjnej wyklucza zatem możliwość odrzucenia wniesionego środka zaskarżenia z powodu wadliwego (na skutek niedołączenia wymaganej liczby egzemplarzy pisma procesowego) usunięcia tegoż braku formalnego.

Mając powyższe na uwadze, z mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono jak w sentencji postanowienia.